

Täysistunto

Keskiviikko 12.12.2018 klo 14.02—21.40

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain 32 ja 34 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 293/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.00 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhdas luonto ja elinympäristö on rikkaus ja arvo, jonka haluamme kaikki varmasti säilyttää. Kaivoksilla on aina vaikutusta luontoon, mutta vaikutukset pitää rajata. Kaivoslaki lähtee siitä, että kaivostoiminta yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti on kestävä. Kaivostoiminnan kannalta keskeistä on paikallinen hyväksyttävyys. Se saavutetaan, kun kaivosten ympäristölle aiheuttamat ongelmat pysyvät kohtuullisina eli lupaehtojen määrittelemissä rajoissa.

Nyt tehty esitys perustuu eduskunnan yksimieliseen lausumaan EV 31/2017 vastauksena hallituksen esitykseen 10/2017. Muutos oli mukana kaivoslakiin esitetyissä teknisluonteisissa muutoksissa, mutta se jätettiin työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä pois. Eduskunnan vastauksessa kuitenkin edellytettiin muutoksen tuomista erillisenä hallituksen esityksenä myöhemmin, sillä myös tämä muutos katsottiin tarpeelliseksi.

Kumotun kaivoslain mukaan etuoikeuden hakemusta koskevaan alueeseen sai se, joka ensimmäisenä jätti kaivoslain mukaisen hakemuksen, vaikka kuinka vajavaisen. Tästä seurasi, että hakemukset olivat usein erittäin vajaita ja niitä täydennettiin pikkuhiljaa, kun etuoikeus oli jo kuitenkin varmistettu. Kaivoslakia uudistettaessa haluttiin tästä menettelytyylistä pois. Niinpä nykyisessä kaivoslaissa on etuoikeuden saamisen edellytyksenä täydellinen hakemus. Hakemuksen tulee siis sisältää kaikki tarvittavat liitteet, jotta hakija saisi etuoikeuden luvan hakemiseen kyseiselle alueelle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli hakemukseen tarvitaan niin sanottu Natura-selvitys tai yva eli ympäristövaikutusten arviointi, on näiden varsin vaativien ja aikaa vievien liitteiden valmistelu aloitettava hyvissä ajoin. Se taas tarkoittaa, että viimeisimpien tutkimustulosten ja havaintojen huomioiminen näissä selvityksissä on haasteellista.

Siispä esitämme, että nämä liitteet poistettaisiin etuoikeuden antavan hakemuksen vaatimuksista eli että nämä hakemuksen osat olisi mahdollista toimittaa täydennyksenä ilman, että etuoikeus vaarantuu. Hakemuksessa tulisi kuitenkin ilmoittaa, koska nämä liitteet toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

mitetaan, eikä hakemuksen käsittelyä ja kuulemista voisi aloittaa ennen kuin nämä liitteet on toimitettu. Näin asianosaisilla olisi edelleen jatkossakin aivan sama aineisto käytössään hakemuksen kuulemisvaiheessa.

Muutos antaisi mahdollisuuden valmistella nämä liitteet ajantasaiset tiedot huomioden, jolloin selvitysten laatu paranisi. Muutos ei vaikuttaisi hakemusvaatimukseen, eikä lupakäsittely muuttuisi. Asianosaisten tiedonsaanti ei siis muuttuisi, vaan heillä olisi edelleen kaikki aineisto käytettävissään kuulemisvaiheessa.

Sisällöllisesti tämä muutos on esitelty eduskunnassa jo hallituksen esityksessä 10/2017, mutta kun samaan aikaan eduskunnassa oli käsittelyssä laaja yva-lakipaketti, jätettiin tämä muutos pois valiokuntakäsittelyn yhteydessä työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä ja tuotavaksi myöhemmin omana erillisenä esityksenään. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen sisälsi siis lausuman, jossa tämän yksilöidyn muutoksen toteuttamista edellytettiin tuotavan eduskuntaan myöhemmin, ja nyt hallitus tekee eduskunnan yksimielisen tahdon mukaisesti.

19.04 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Kaivoslain kokonaisuudistuksen ja vuonna 2011 voimaan tulleen kaivoslain tavoitteenahan oli uudistaa kaivoslainsäädäntö siten, että edellytykset kaivostoiminnalle turvataan yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla ja samalla turvataan yleiset ja yksityiset edut ottamalla huomioon perusoikeusjärjestelmä. Keskeisenä tuolloin pidettiin yleisen edun turvaamista ja lupaharkintaan sisältyvää ennakkollista valvontaa.

Nyt sitten edettäisiin niin, että ehdotettu muutos antaisi luvanhakijalle mahdollisuuden viimeistellä Natura 2000 -arvioinnin ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen myös vaikkapa malminetsintäluvan raukeamisen tai peruuttamisen jälkeen — näin tämän lakiesityksen perusteluissa lukee — ja antaisi luvanhakijalle mahdollisuuden suorittaa suunnitellut malminetsintätoimet loppuun ennen Natura 2000 -arviointia ja yva-selostuksen toimittamista kaivosviranomaiselle. Näin tämän hallituksen esityksen perusteluissa lukee, ja tämä on hyvin ristiriitaista tämän lakiesityksen pykälämuutoksiin nähden.

Natura 2000 -arvioinnin ja yva-selostuksen suorittaminen nykyistä joustavammalla aikataululla mahdollistaisi lakiesityksen mukaan niiden toteuttamisen entistä laadukkaammin ja mahdollistaisi entistä paremmin näiden tavoiteltujen suojelu- ja muiden intressien yhteensovittamisnäkökohtien huomioimisen. Lakiesityksen vaikutuksista lakiesityksessä todetaan näin: ”Esitetyillä lakimuutoksilla ei olisi vaikutusta viranomaisen lupaharkintaan. Tarkoitus on sujuvoittaa viranomaismenettelyä ja keventää lausunnonantajien ja lupaprosessista vastaavien viranomaisten hallinnollista taakkaa. Esitetyt muutokset keventäisivät myös toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa.”

Arvoisa puhemies! Ehdotetun 34 §:n yksityiskohtaiset perustelut jättävät tosin aivan avoimeksi, miten tämä säännös parantaisi lupakäsittelyä tai jouduttaisi lupa-asiaa. Kun esimerkiksi kaivoslain mukainen toiminta kohdistuisi Natura 2000 -alueelle tai sen välittömään läheisyyteen tai muille luonnonsuojelualueille, merkitsi se kaivoslain nojalla annettavassa lupaharkinnassa pakottavan luonnonsuojelulainsäädännön huomioon ottamista joka tapauksessa.

Taloudellisten vaikutusten osalta lakiesityksessä todetaan, että lupaviranomaisen osalta sujuvoittamisella voidaan nopeuttaa prosesseja ja sitä kautta tehostaa viranomaistoimintaa ja parantaa palvelua ilman lisäresursseja. Tähän ei lakiesityksestä eikä yhdestäkään lausunnosta tosin löydy yhtäkään perustelua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Arvoisa puhemies! Vaikka osin ymmärrän tarpeen keventää niin sanottua varaus- tai etuoikeusvaihetta, asiaa perustellaan hallituksen esityksessä käytännössä positiivisten ympäristövaikutusten avulla, ikään kuin olisi ympäristölle ja lupaprosessille eduksi tehdä selvitykset myöhemmin, koska silloin voitaisiin myöhäisemmätkin havainnot ja tutkimukset ottaa huomioon. Tätä en ymmärrä. Pitäähän nykyäänkin Natura-arviointia ja ympäristövaikutusten arviointia täydentää haettaessa lupaa, mikäli arviointi on ollut puutteellinen, osoittautunut puutteelliseksi tai on vanhentunut tiedoiltaan lupaharkintaan mennessä.

Kun katsoo voimassa olevan kaivoslain perusteluja vuodelta 2009, niissä nostetaan esiin juuri se syy, miksi on hyvä vaatia kunnon selvityksiä jo etuoikeusvaiheessa. Ne korostavat laadukkaiden hakemusten merkitystä, jolloin keinoilla ja vaillinaisilla hakemuksilla toimivat eivät saisi perusteetonta hyötyä, aivan kuten ministeri Lintiläkin voimassa olevasta laista ja sen taustoista selvitti. Tämä on myös vastuullisten kaivostoimijoiden, malminetsijöiden ja kullanhuuhtojen etu. Nykyisen kaivoslain voimassa olevan 32 §:n perusteluhan on, että se selkeyttää tilannetta ja estää etuoikeuden saamisen puutteellisten hakemusten nojalla.

Arvoisa puhemies! On vaikea keksiä perusteltua syytä sille, miksi tämä nyt halutaan kääntää ympäri. On selvää, että jo pelkkä varaus taikka etuoikeus vaikuttaa tosiasiallisesti jonkin alueen asemaan, kuten Heinävedellä on vastikään nähty, vaikkei se oikeuta vielä toimenpiteisiin. Mikäli alue on varattu malminetsintään, se vaikuttaa väistämättä muun muassa kiinteistöjen arvoon. Itse en pitäisi perusteltuna keventää etusijajärjestyksen vaatimuksia, koska sehän käytännössä parantaisi vastuuttomien, puutteellisten hakemusten nojalla kaivoslupaa tai malminetsintälupaa hakevien yritysten mahdollisuutta saada varattua itselleen etuoikeus alueeseen, eli juuri päinvastoin kuin nykylaissa ja sen perusteluissa on säädetty.

Arvoisa puhemies! Ei tätä voi oikein ohittaa millään silmänkääntötempulla tai sillä, että korostetaan tämän olevan jollain tavalla ympäristölle parempi ratkaisu parempien hakemusten johdosta. Ei sellaisia perusteluja tässä esityksessä ole. Hakemuksia voi ja pitää aina muutenkin parantaa lupavaiheessa. Jos uutta tietoa matkan varrella ilmenee suunnitellusta hankkeesta, hankealueesta tai sen ympäristövaikutuksista, näin tulee tehdä jo nytkin.

Periaatteen tasolla, arvoisa puhemies, tässä lakiesityksessä on olennainen ongelma. Hallituksen esitys on melko keho myös valmistelun avoimuuden kannalta. Tästä esityksestä hän ei ole pyydetty yhtäkään lausuntoa miltään taholta, ja on vedottu siihen, että kun vuonna 2017 eduskunta todellakin jätti laajemmasta kaivoslain pykälää muuttaneesta esityksestä nämä kaksi pykälää muuttamatta, niin siinä käsittelyssä eri tahoilla oli mahdollisuus lausua näistäkin pykälästä. No, katsotaan niitä puolentoista vuoden takaisia lausuntoja, joita pyydettiin aika suppeasti. Vain Pohjois-Suomen aluehallintovirastoa, Suomen Yrittäjiä, Kaivosteollisuutta, Lapin ely-keskusta, työ- ja elinkeinoministeriötä, Turvatekniikan keskusta ja ympäristöministeriötä talousvaliokunta tuolloin kuuli, ja niistä ympäristöministeriö muun muassa jätti juuri [Puhemies koputtaa] pykälästä 32 ja 34 lausumatta. — Jatkan seuraavassa.

19.12 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen historiasta aluksi. Sen taustalla on hallituksen esitys 10/2017 eduskunnalle kaivoslain muuttamiseksi, sisälsi muutosesitykset muun muassa lain etuoikeusjärjestystä koskevaan 32 §:ään ja lupahakemusta koskevaan 34 §:ään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Voimassa olevan kaivoslain 34 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura 2000 -arviointi, yva-selostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ovat osa täydellistä hakemusta, jonka perusteella hakija saa muihin toimijoihin nähden etuoikeuden hakemusalueeseen. Tuolloin 2017 nämä asiakirjat esitettiin poistettavaksi etuoikeuden edellyttämän täydellisen hakemuksen vaatimuksesta. Mahdollisuus toimittaa dokumentit täydennyksenä mahdollistaisi myöhäisenkin vaiheen tutkimustulosten sisällyttämisen aineistoon ja parantaisi selvitysten laatua. Dokumentit tulisi edelleenkin toimittaa ennen hakemuksen kuuluttamista, joten kokonaisaineisto olisi jatkossakin lausujien ja mielipiteenantajien käytettävissä.

Hallituksen esityksessä 10/2017 esitetty muutos oli laadittu perustuen sillä hetkellä voimassa olevaan lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä vuodelta 1994. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn muuttamista koskeva lainsäädäntö oli tuolloin eduskunnassa käsittelyssä, ja oli odotettavissa, että talousvaliokunnan käsittelyssä olevan kaivoslain säännökset tai kaivoslaissa viitatu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain säännökset muuttuvat edellä mainitussa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevassa lainsäädännössä. Lainsäädännön johdonmukaisuuden vuoksi talousvaliokunnalle tuolloin esitettiin kaivoslain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä hylättäväksi lain 32 ja 34 §:ää koskevat muutokset, ja näin silloin myöskin toimittiin. Talousvaliokunta yksimielisesti kuitenkin huomautti, että kaivoslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen mukainen 32 ja 34 §:n muutos on sen verran tärkeä, että se esitti, että eduskunta edellyttäisi, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti valmistelemaan esitystä, johon sisällytetään teknisistä syistä hylättäväksi esitetty kaivoslain muutos.

Eduskunta hyväksyi kaivoslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen muutettuna 24.5.2017 ja antoi seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti valmistelemaan kaivoslainsäädäntöön muutoksia, joilla siirretään voimassa olevan kaivoslain 34 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaiset lupahakemuksen liitteet 32 §:n säätelyn piiristä siten, että etuoikeus malminetsintälupaan, kullanhuuhdontalupaan tai kaivoslupaan syntyisi ilman, että lupahakemus sisältäisi edellä mainittuja liitteitä.” Siis lupahakemus ilman yva-selvitystä ja Natura-selvitystä toisi vain etuoikeuden muihin kaivostoi-mijoihin nähden. Hakemuksen jättäminen ilman noita selvityksiä ei siis mahdollista mitään sellaista toimintaa, joka on luvanvaraista nykyisin.

Hallituksen esityksessä todetaan: ”Muutoksen tarkoituksena on Natura 2000-arvioinnilla ja yva-menettelyllä tavoiteltujen suojelu- ja muiden intressien yhteensovittamisnäkökohtien huomioiminen entistä paremmin ja laadukkaammin. Muutos loisi nykyistä paremmat edellytykset kyseisten liitteiden laatimiselle ja niiden taustalla olevien tavoitteiden täyttymiselle. Muutoksella ei olisi vaikutusta kaivoslain mukaiseen lupamenettelyyn tai lupaharkintaan. Hakemuksesta tiedottaminen ja asianosaisten kuuleminen toteutuisi edelleen voimassa olevan kaivoslain mukaisesti.” Tämä on näistä hallituksen esityksen perusteluteksteistä, ja tämä on mielestäni erittäin tärkeä osa niitä.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa tiivistettynä selkosuomeksi aikaisemmin puhuttu, mikä kiteytyy neljään asiaan: Tällä nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä on käytännön vaikutuksia vain kaivosyhtiöiden keskinäiseen etuoikeusjärjestykseen, näin pitäisi olla. Tällä esityksellä ei pitäisi olla vaikutusta malminetsinnän tai kaivostoinnin lupakäytäntöihin, eikä tällä esityksellä pitäisi olla vaikutusta kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin, eikä tällä esityksellä pitäisi olla sellaista vaikutusta, että ympäristöasiat otettaisiin jatkossa vähemmän huomioon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Silloin, kun vuonna 2017 käsiteltiin tätä hallituksen esitys kymppiä, olin talousvaliokunnan puheenjohtajana, ja silloin oli keskusteluissa nimenomaan selvää se, että tämä on tarpeellinen muutos mutta tällä ei saa tehdä minkäänlaisia heikennyksiä kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin tai ympäristöasioiden huomioon ottamiseen. Tämä viesti on vahva myöskin, kun tätä hallituksen esitystä käsitellään eduskunnassa. Eduskuntakäsittelyllä tämä on varmistettava, ettei tähän lakiin jää mitään sellaista porsaanreikää, jolla heikennettäisiin kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia tai heikennettäisiin ympäristöasioiden huomioon ottamista. — Kiitos.

19.18 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Halmeenpää tuossa edellä jo hyvin perusteellisesti ja ansiokkaasti kertasi, mikä tämän esityksen ongelma on, joten ajattelin, että itse puhun ehkä hieman yleisemmin.

Kaivokset ovat puhuttaneet kovasti suomalaisia viime aikoina, eikä ihme, koska kaivosyhtiöt ovat hyvin kiinnostuneita Suomen mineraalivaroista. Meidän kaivoslakimme on aika lepsu siinä mielessä, että on helppo tehdä valtauksia ja päästä tutkimaan alueita ja korvaukset, joita joutuu esimerkiksi valtiolle maksamaan, ovat hyvin vähäiset. Ja usein on kyse myös monikansallisista kaivosyhtiöistä, joiden verotuotot tänne jäävät vähäisiksi. Sen takiaakin suomalaisia on huolettanut se, että tänne tulee yhtiöitä, jotka kaivavat täällä meidän yhteisiä malmivarantoja, ja ne taloudelliset hyödyt, mitä on ajateltu, jäävät pienemmiksi. Ja sitten on ollut vielä näitä tapauksia, joissa ympäristöhaitat jäävät veronmaksajien maksettaviksi, ja sen takia paine kaivoslain muuttamiselle on tällä hetkellä suuri.

Mutta tätä muutosta, mitä tähän nyt meille tuodaan, en näe kyllä siinä mielessä tarpeellisenä, mitä edustaja Halmeenpääkin tässä juuri edellä kertoi, että nyt kun kaivosteollisuudella on muutenkin maineongelma, joka on totta, ja siinä on tietysti syynä Talvivaarassa ja muussa toiminnassa, jota ei ole tehty vastuullisesti, niin tämä lakimuutoshan heikentää niiden kaivosyhtiöiden tilannetta, jotka toimivat vastuullisesti, koska jos tämän varauksen voi tehdä jo ilman, että tekee ensin selvityksiä, niin voi tulla tilanne, että sellaiset kaivosyhtiöt, joilla ei ole ehkä aikomustakaan avata kaivosta vaan joiden bisnesidea perustuu vain siihen, että ne valtaavat alueita itselleen ja sitten myöhemmin myyvät niitä muille, saavat tässä etuoikeuden sillä, että ne nopeasti pystyvät varaamaan erilaisia alueita, ja ne eivät tee kunnon selvityksiä, koska niillä ei ehkä välttämättä ole voimavarojakaan tähän. Ja tämän tyyppistä bisnestä minä en kyllä haluaisi nähdä Suomeen syntyvän.

Ja sen takia aiemmin, kun tätä kaivoslakia vuonna 2009 säädettiin, tosiaan perusteluna nostettiin se, että korostettiin laadukkaiden hakemusten merkitystä, jolloin keinot eivät saisi perusteetonta hyötyä. Ja nyt tällä lakimuutoksella — kun ajatellaan, että ei tarvitse tehdä näitä selvityksiä siinä ensivaiheessa, ne voi toimittaa myöhemmin — tämä kääntyy päinvastaiseksi, ja siinä mielessä en pidä tätä lainkaan tarpeellisenä. Ja kuten tässä tuli esiin, ei kyse ole siitä, niin kuin näissä perusteluissa todetaan, että näin saadaan ajantasaisemmat selvitykset, koska nytkin vaaditaan, että ennen lupapäätöstä täytyy huolehtia siitä, että on ajantasainen tieto, [Puhemies koputtaa] ja niitä selvityksiä täytyy totta kai silloin täydentää ja päivittää, jos asiat ovat muuttuneet.

19.21 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Luonto on useinkin ainutkertaista, ja sitä tulee suojella erityisen suurella huolellisuudella. On viljeltävä ja varjeltava. Se on meille annettu tehtävä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Tätä esitystä kun lukee, tulee tämä varjelun tehtävä erityisen merkittävänä esille. Mitä tulee luonnonsuojeluun, on meidän oltava enemmän varovaisia kuin vapaamielisiä. Ei edes talouden hyötyjen varjolla tule lähteä sellaiselle tielle, joka saattaisi vahingoittaa lopullisesti joitakin luontoarvoja.

Usein ne jäljet, jotka kaivosyhtiöt luontoon jättävät, ovat merkittäviä. Ne jäävät useille kymmenille sukupolville muistoksi siitä, mitä sillä alueella on tehty. Tässä lakiesityksessä on tämä ajatus sujuvoittamisesta, ja siksi minulla tässä kohdassa kyllä tietty varovaisuus ja epäluulo tätä esitystä kohtaan ovat erityisen suuria, vaikka muuten olen iloinnut monista hallituksen sujuvoittamislinjauksista ja norminpurusta.

En ole mikään luontoasioden asiantuntija, joten en käy tästä asiasta filosofoimaan, mutta kyllä pidän merkittävänä sitä, että enemmän olisimme etupainotteisia luonnon suojelemisen kannalta kuin sen taloudellisen hyödyn etsimisen kannalta.

Ehkä tämä oli tällainen arvopuheenvuoro.

19.23 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaivostoiminta jättää aina jälkensä ympäristöön. Se on aivan selvää, ja sen takia onkin äärimmäisen tärkeää, että kaivostoiminta alueella on paikallisesti hyväksyttyä ja jäljet ympäristöön ovat mahdollisimman pienet ja ne vaikutukset on rajattu. Suomessa ne on kaivoslupan, ympäristöluvituksen ja myös kunnan hyväksymän kaavan kautta rajattu.

Kaivostoiminta tuo taloudellista hyvinvointia alueille ja laajemminkin ja myös ratkaisee meidän haasteita, eli esimerkiksi sähköautoja ei kulje tuolla, ellei kaivostoimintaa ole, ja lukuisat muutkin materiaalit ovat kaivostoiminnasta peräisin.

Tämä laki ja hallituksen esitys, niin kuin tuossa hyvin edustaja Turunen totesi, todella tuo vain etuoikeuden muihin toimijoihin nähden. Tällä ei ole vaikutusta luvanvaraiseen toimintaan, eikä tämä vaikuta millään tavalla lupakäytäntöihin eli näihin prosesseihin. Ymmärrän toki huolen, mutta nämä luvitusprosessit eivät muutu mihinkään.

Jos mietitään tätä muutosta, niin se itseasiassa mahdollistaa paremman laadun ja kattavuuden. Eli jos ajatellaan malminetsintää, niin malminetsintävaiheessahan tarkentuu se tarkempi paikka, johon kaivostoiminta sijoittuu, ja silloin voidaan tehdä juuri sille tarkalle alueelle sitten laadukkaammin tutkimukset siitä, minkälaisia luontoarvoja siellä on ja minkälaisia luontoarvoja siellä tulee suojella. Olen aivan samaa mieltä siitä, että nimenomaan näihin ympäristölupamenettelyihin ei saa tulla eduskunnan käsittelyvaiheissa minkäänlaisia heikennyksiä, ja tämä täytyy hyvin huolella käsitellä vielä täällä eduskunnassa.

On aivan selvää, että kaivostoiminnan lainsäädäntöä täytyy kehittää lähiaikoina, eli ihan kaivoslakia pitää tarkastella mutta sitten myös ympäristönsuojelulainsäädäntöä olisi syytä tarkastella uudelleen — ja myös taloudellista puolta, eli olisin valmis selvittämään kaivosveron vaikutusta ja sitä, voitaisiinko se ottaa Suomessa käyttöön. Esimerkiksi sijaintikunnalle voisi tulla tällainen kohtuullinen osa tuotosta, jotta suomalainen yhteiskunta voisi hyötyä enemmän maaperän mineraalivaroistaan. Norja on tässä hienosti toiminut omien öljyvarojensa suhteen, ja meidänkin olisi Suomessa syytä pitää täällä omassa maassamme näitä etuja, mitä meidän hienosta maastamme on saatavilla.

19.26 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Ymmärrän varsin hyvin sen, että silloin kun puhutaan kaivoksia koskevasta lainsäädännöstä, niin se herättää myös tunteita, ja se on minusta toisaalta hyvä näin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Minusta tässä ministeri erittäin hyvin — ja myös edustaja Turunen puheenvuorossaan — perusteli ja kävi läpi sitä, mistä tässä hallituksen esityksessä on kysymys. Kysymys on vain siitä, että malminetsintäyhtiöiden tai kaivosyhtiöiden kesken annetaan etuoikeus, eli voit jättää hakemuksen aikaisemmin varmistaaksesi etuoikeuden siihen toimintaan ennen kuin täydellistä yvää on vielä toteutettu. Mutta missään tapauksessahan tässä ei anneta minkäänlaista helpotusta sille, etteikö pitäisi tehdä sitä ympäristövaikutusten arviointia täydellisesti ennen kuin minkäänlaisia lupia toiminnalle annetaan, eikä tässä mitenkään kannusteta — kuten tuossa edustaja Mikkonen ehkä hieman harhaanjohtavasti antoi kuvan — semmoisia toimijoita toimimaan, jotka eivät toimi eettisesti tai kestäväällä tavalla. Tässä ei missään tapauksessa siitä ole kysymys. Näyttääkin siltä, että aika paljon meillä sekoittuu keskustelussa — niin julkisessa keskustelussa kuin eduskuntakeskustelussa — malminetsintätoimintaa, joka on luonnontieteellistä tutkimustoimintaa, ja sitten itse kaivos-toiminta. Kun puhutaan kaivostoimialasta, niin on hyvä muistaa, että vain noin yksi tuhan-nesta malminetsintäprojektista johtaa lopulta kaivokseen.

Meillä on pitkä, vuosikymmenten historia siinä, että meillä Geologian tutkimuskeskus on tutkinut meidän maaperää, ja se on erittäin tärkeää. Sekin on hyvä muistaa, että kaikki ne yksityisetkin malminetsintäyhtiöt, jotka tulevat Suomeen, käyttävät malmin etsintään usein kymmeniä tai satoja miljoonia, jotka jäävät lähes sataprosenttisesti tänne Suomen hyödyksi, koska se on työpanosta täällä Suomessa, jota siihen etsintään käytetään, ja jokaisen vuoden lopussa nämä yhtiöt joutuvat julkistamaan ne tutkimuksen tulokset, jolloin ne tulevat kaikkien käyttöön. Sen takia meillä on tällainen järjestelmä, jossa hakemuksesta voi saada etuoikeuden hyödyntää sitä, jos harjoitat malminetsintää. Muutenhan kukaan ei tekisi tätä malminetsintätoimintaa, ja me emme pystyisi kantamaan sitä vastuuta, mikä myös Suomenkin on hyvä kantaa ilmastonmuutoksen torjunnassa, niin että me omalta osaltamme mahdollistamme silloin, kun kaivokset toimivat ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla, että sitä toimintaa voi myös täällä harjoittaa, koska meidän maaperä sisältää erityisesti niitä akkuteknologian tarvitsemia mineraaleja.

Kun vihreät vielä silloin vuosi sitten kannattivat tätä, niin tekisi nyt mieli kysyä, oletteko te muuttaneet nyt mieltä, että te nyt vastustattekin tätä. Tämä oli yksimielinen eduskunnan lausuma, jonka perusteella hallitus on toiminut.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri. — Olkaa hyvä, pari minuuttia.

19.30 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koska ilmeisestikin asialle tarkoitettu 30 minuutin käsittelyaika on jo täyttynyt, niin ihan lyhyesti tähän.

Edelleen muistutan siitä, että tämä muutos perustuu eduskunnan edellytykseen, että hallitus tuo nämä pykälät mahdollisimman pikaisesti, ja se oli täysin yksimielinen. Minua pikaisen häiritsee se, mikä sai vihreät reilussa vuodessa kääntämään takkinsa tässä asiassa. Teidän edustajanne oli talousvaliokunnassa yksimielisesti tämän takana, ja teidän koko eduskuntaryhmänne oli tässä salissa tämän takana. Nyt te ette enää ole tämän takana.

Sen verran kaivoslakiin, joka siis 2011 tässä salissa äänestettiin, että kyllä minulla on valmius käydä kollega Tiilikaisen kanssa keskustelua, onko arvioitava kaivoslain toimintaa ja onko kehittämistarpeita yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Meillä on vain se ongelma, että meillä ei ole kokemusta tästä kaivoslaista, joka silloin 2011 tuli. Meillä ei ole nimittäin ensimmäistäkään kaivoslupaa myönnetty tämän uuden lain perusteella, vaan kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

ki kaivokset, jotka ovat olemassa, ovat vanhemman lain perusteella. Eli tämä on pikkasen ongelmallinen sen kokonaisarvion kannalta.

Se, että ulkoasiainvaliokunta on lausunut, että CETA-sopimuksen huomioiminen... [Riitta Myller: Eduskunta!] — Anteeksi. Eduskunta. — Se tullaan varmasti käymään läpi, onko siinä CETA-sopimuksen osalta muutostarpeita. Mutta sitten toisaalta pitää muistaa myös se, että tässä puhutaan kaivoslaista ja kaivosluvasta. Voi melkein sanoa, että päälupa kaivokselle on ympäristölupa, joka taas sitten perustuu ympäristönsuojelulakiin, vesistöjen suojelulakiin ja niin edelleen. Mutta nyt käsittelyssä oleva johtuu yksinomaan ja ai-noastaan siitä, että eduskunta yksimielisesti edellytti hallitusta tämän tuomaan.

Puhemies Paula Risikko: Valitettavasti tässä vaiheessa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 19.32.

Keskustelua jatkettiin kello 20.34.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 17 käsittelyä. Ja siellä on ensimmäisenä edustaja Halmeenpää, joka on täällä jaksanut odottaa. Kiitos oikein paljon.

20.34 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellisessä keskustelussa käyttämässäni puheenvuorossa taisin jäädä siihen kohtaan, jossa totesin, että kun huhtikuussa 2017 eduskunta edellisen kerran käsitteli kaivoslain muutosesitystä, josta talousvaliokunta mielestäni kuuli aika suppean määrän asiantuntijoita, ja ne luettelinkin, niin tuolloin esimerkiksi ympäristöministeriö jätti nyt käsittelyssä olevien 32 ja 34 §:n sisällöstä kokonaan lausumatta, koska tuolloin huhtikuussa 2017 yva-lakia ja kaivoslakia oltiin ehdotettu muutettavan ristiriitaisella tavalla toisiinsa nähden. Sen takia muun muassa ympäristöministeriö ei näistä kahdesta nyt käsittelyssä olevasta pykälämuutoksesta ole lausunut tähän mennessä mitään — eikä mikään mukaan ympäristöasiantuntijoita edustava taho.

Mutta, arvoisa puhemies, tuossa keskustelussa nousi esille myös se ihmettely, kun tuolloin huhtikuussa 2017 vihreätkin tämän eduskunnan yksimielisen lausuman hyväksyivät näiden kahden pykälän tulosta käsittelyyn myöhemmin. Sen jälkeenhän on tämän vuoden toukokuussa muun muassa hyväksytty [Markus Lohi: Niin muuttui!] Euroopan ja Kanadan välinen vapaakauppasopimus CETA tässä eduskunnassa vasemmistoliiton ja vihreiden vastustuksesta huolimatta. Se vaikuttaa tähän asiaan aivan olennaisesti.

Nimittäin tuo vapaakauppa- ja investointisopimus CETA on sellainen, että ongelmaksi koetaan erityisesti sopimukseen kuuluva investointisuoja, jonka nojalla yritykset voivat haastaa valtioita ylikansalliseen riitojenkäsittelyelimeen demokraattisista ja kansallisen lainsäädännön mukaisista päätöksistä. Tässä on Suomen kannalta kysymys erityisesti kaivostoiminnasta, koska Suomi on maa, jossa on rikkaat malmivarat, ja se on tunnettua myös maailmalla, ja valitettavan tunnettua on myös se, että kansallinen kaivoslainsäädäntömme on poikkeuksellisen antelias minkä tahansa maan tai vaikka ylikansallisen kaivostoimijan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

näkökulmasta. Kanadassa näitä maailmanlaajuisia kaivosfirmoja on useita, ja ne ovat jo tulleet ja voimakkaasti edelleen pyrkivät Suomenkin malmivaroja hyödyntämään. Lisäksi nämä yhtiöt ovat tunnettuja siitä, että ne ajavat asioitaan tarvittaessa hyvin aggressiivisesti oikeusprosessien kautta.

Vihreät ja vasemmistoliitto siis vastustivat CETA-sopimuksen hyväksymistä eduskunnassa tämän vuoden toukokuussa juuri näistä syistä. Ja juuri näistä syistä ei ole mitään syytä eikä tarvetta eikä järkevää tehdä mitään sen suuntaisia muutoksia kaivoslakiin, jotka olisivat näille kansainvälisille kaivostoimijoille vielä nykyistä anteliaampia — päinvastoin.

Tämän CETA-sopimuksen hyväksymisen yhteydessä eduskunta kuitenkin sentään hyväksyi yksimielisesti seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi kaivoslain uudistamisen arvioinnin ja tuo tarvittavat muutosesitykset eduskunnan hyväksyttäväksi niin, että muutokset voidaan saattaa voimaan tällä vaalikaudella.” Ja nyt, arvoisa puhemies, minä ihmettelen: miten tämä hallitus tuo nämä kaksi pykälää, jotka vievät kaivoslakiamme aivan toiseen suuntaan kuin pitäisi, mutta ei tuo näitä muita muutosesityksiä lainkaan?

Sen lisäksi, arvoisa puhemies, ulkoasiainvaliokunta on eilen hyväksynyt yksimielisesti seuraavan lausuman tähän CETA-sopimukseen liittyen: ”Valiokunta on saanut työ- ja elinkeinoministeriöltä selvityksen ponnassa esitetyistä kaivoslain uudistamistarpeesta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota selvityksen suppeuteen ja useat asiantuntijat identifioivat asioita, jotka voisivat edellyttää kaivoslain ja muun kaivostoimintaan vaikuttavan lainsäädännön tarkistamista. Täyttä varmuutta siitä, vaikuttaisiko CETA-sopimus tällaisten tarkistusten käsittelyyn, ei kuulemisessa saatu. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulisi jatkaa kaivoslain ja muun kaivostoimintaan vaikuttavan lainsäädännön uudistamisen arviointia niin, että siinä kuullaan laajasti kaikkia sidosryhmiä, ja että arvioinnin tulokset ovat seuraavan hallituksen käytettävissä.” Tästä nyt sitten on osittain kyse siinä, miksi, arvoisa puhemies, vihreät ovat nyt hyvin paljon kriittisempiä näiden kahden lakipykälän muutokseen. Se on selitys sille.

Arvoisa puhemies! Tässä nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä olennaista on se, että nyt näiden 32 ja 34 §:n muutosta perustellaan ikään kuin ne olisivat ympäristöllisesti parempia. [Arto Pirttilahti: Niin onkin!] Sitä ne eivät oikein ole. Se ei oikein kestä lähempää tarkastelua, sillä kuten ajatus kaikesta esityksessä on, että kun selvitykset tehdään loppuun myöhemmin, lähempänä lupaharkintaa, niin voitaisiin ottaa mukaan tuoreempaa tietoa, kuten jo todettua on, se on tavallaan tottakin, sen minä kyllä myönnän, mutta samalla on huomattava, että nykytilanteessakin kaikkien arviointien, yva- ja Natura-arviointien, on oltava riittävän ajantasaisia lupavaiheessa. Ei lupavaiheessa voi käyttää vanhentunutta Natura-arviota tai vanhentunutta tai puutteellista ympäristövaikutusten arviointia. Sitä pitää täydentää, ellei se ole ajan tasalla.

Voimassa olevassa laissa ympäristövaikutusten arvioinnista 15 § sanoo niin, että asiaa voi katsoa kahdella tavalla. 1 momentin mukaan tuossa 15 §:ssä korostetaan aikaista vaihetta arvioitten tekemiselle, ja 2 momentissa mahdollistetaan arvioinnin myöhempi toimitaminen. Ja nyt käsittelyyn tuodussa hallituksen esityksessä halutaan siis korostaa tuota jälkimmäistä. Se lienee melko johdonmukaistakin hallituksen jo aiemmin tekemät lakimuutokset huomioiden, mutta se tässä onkin asian ydin. Ensin tehdään joustoja lakiin ympäristövaikutusten arvioinnista ja myöhennetään esimerkiksi perustellun päätelmän eli asiantuntijaviranomaisen lausunnon, siis lausunnon ympäristövaikutusten arviointiselostuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

ta, liittämistä hakemukseen. Ja nyt vedotaan tähän tehtyyn uudistukseen. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Tämä tuntuu olevan hallituksen linja, että ensin tehdään pieni muutos, johon sitten voidaan myöhemmin vedota muissa lakihankkeissa, ja ykskaks [Puhemies koputtaa] kokonaisuudesta muodostuukin moninkertaisesti ympäristönäkökulmien huomioimista heikentävä asia.

20.42 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Valitettavasti silloin, kun ministeri oli vielä paikalla, me emme saaneet vastauksia niihin kysymyksiin, mitä tässä esitettiin esimerkiksi siitä, kun lain perusteluissa todetaan, että ehdotettu muutos antaisi luvanhakijalle mahdollisuuden viimeisellä Natura 2000 -arvioinnin ja yva-selostuksen myös malminetsintäluvan raukeamisen tai peruuttamisen jälkeen ja antaisi luvanhakijalle mahdollisuuden suorittaa suunnitellut malminetsintätoimet loppuun ennen Natura 2000 -arvioinnin ja yva-selostuksen toimittamista kaivosviranomaiselle. Miten minä tätä luen, niin tähän tarkoittaa sitä, että ilman, että näitä selvityksiä tehdään, voidaan kuitenkin suorittaa loppuun suunnitellut malminetsintätoimet. Ja me tiedämme, että noihin malminetsintätoimiin liittyy erilaisia porauksia ja kairauksia ja muita, joilla jo sinällään voi olla vaikutusta, jos toimitaan esimerkiksi Natura-alueella. Tähän me emme todellakaan saaneet selvyyttä, mitä tällä oikein haetaan.

Siitä perustelusta, että kun nämä vaikutusarvioinnit voidaan myöhemmässä vaiheessa toimittaa, se parantaisi näiden hakemusten laatua: Siinä mielessä en kyllä näe, että näin olisi, koska todellakin nytkin laki vaatii sen, että vaikutusarviointien täytyy olla ajantasaisia ja niitä täytyy täydentää, jos ne eivät ole — jos on sitten tämän prosessin aikana ilmennyt joitain sellaisia asioita, mitä siinä ensivaiheessa ei ole tullut esille, kun Natura-arviointi ja yva on tehty. Siinä mielessä kyllä, niin kuin aiemmin tuossa totesin, tämä valitettavasti luo sen mahdollisuuden, että nyt, kun hakemus voi olla ilman tarvittavia selvityksiä ja arviointeja, sentyyppiset toimijat, joilla ei välttämättä ole itse aikomustakaan toimia sitten lopullisesti alueella, nopeasti haluavat varata erilaisia alueita, tehdä etsintätoimintaa, ja sentyyppiset yhtiöt, jotka ehkä olisivat vastuullisempia, joilla olisi resursseja ja halua tehdä ensin kunnon selvitykset ja arvioinnit, jäävät siinä kilpajuoksussa kakkoseksi. Siinä mielessä, kun me tiedämme, että kiinnostus kaivostoimintaa kohtaan Suomen maaperässä koko ajan kasvaa, meidän täytyisi miettiä ja huolehtia siitä, että ne toimijat, jotka tänne tulevat, ovat vastuullisia.

Ministeri Lintilä totesi puheessaan, että hän on ministeri Tiilikaisen kanssa valmis arvioimaan nykyistä lainsäädäntöä, tekemään siihen muutoksia. Toivon todella, että näin tehdään, kuten eduskuntakin yksimielisesti on vaatinut, ja esimerkiksi verotukseen liittyviä muutoksia voisi aivan hyvin tehdä. Se ei vaadi arviointia siitä, miten tämä nykyinen laki on toiminut, kun hän viittasi siihen, että me emme tiedä, miten tämä laki toimii lupakäytäntöjen suhteen, koska uuden lain mukaan ei ole yhtään lupaa vielä myönnetty. Esimerkiksi verotukselliset asiat ovat sellaisia, mitä sinne voitaisiin lisätä ja olisi tarpeen lisätä, koska me tiedämme, että monessa muussa maassa maailmassa, [Puhemies koputtaa] Afrikan maat mukaan lukien, tämä puoli on hoidettu paljon Suomea paremmin.

20.45 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämän esitetyn kaivoslain muutoksen suhteen olen siinä mielessä ollut kuuntelevalla kannalla, että asiasta on liikkunut monenlaista tietoa ja olen halunnut kuulla, mistä tässä tosiasiasa on kyse, mitä ollaan muuttamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Nytten tässä on taustalla tämä tosiseikka, että eduskunta teki ponnen, lausuman Kanadan vapaakauppasopimuksen hyväksymisen yhteydessä, että tätä kaivoslakia tulisi tarkastaa lähiaikoina. Perussuomalaisethan sitä koko vapaakauppasopimusta vastustivat juurikin sillä perusteella, että sitä kaivoslakia olisi meidän mielestämme pitänyt tarkistaa etupainotteisesti. Ei voi olla niin, että ulkomaalaiset kaivosten valtaajat pystyvät ryöväämään meiltä kansallisomaisuutta ja saastuttamaan meidän luontomme. Emme me ole mikään siirtomaa. Me emme voi olla tässä asiassa sinisilmäisiä kanadalaisten suhteen, emmekä voi olla sinisilmäisiä kiinalaisten suhteen, jotka mainitusta Afrikassa suurin piirtein puolet jo omistavatkin.

No, nyt eduskunta velvoitti tämän kaivoslain muutoksen selvittämään, ja kaivoslain muutos on nyt tuotu eduskuntaan. Onko nyt niin, että tämä tosiasiallisesti löysentää, loiventaa jo nykyistä, voimassa olevaa kaivoslakiamme ja antaa enemmän oikeuksia ja valtuuksia näille ulkomaalaisille yhtiöille? Eihän tämä nyt mitenkään tällä tavalla voi mennä, että lakia löysennetään tiukentamisen sijaan. Kyllä oma ymmärrykseni siitä eduskunnan tahdosta, joka silloin ilmaistiin, on se, että sitä lakia nimenomaan pitäisi tiukentaa. Mielestäni on suorastaan eduskunnan tahdon tekemistä naurunalaiseksi, jos tähän saliin tuodaan kaivoslakia löysentävä esitys.

20.47 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Ei tässä ole kysymys siitä, että tässä jotenkin kaivoslakia löyhennettäisiin, vaan kysymys on vain siitä, missä vaiheessa toimijat voivat hakemuksen jättää ja saada etuoikeuden. Kysymys on toimijoiden keskinäisestä järjestyksestä etuoikeuden saamiseksi.

Kun kuuntelin edustaja Mikkosen puheenvuoroa, jouduin valitettavasti toteamaan, hieman hämmästelinkin, kuinka ehkä vajavaisilla tiedoilla otatte kantaa tähän prosessiin. Kun viittaatte nyt siihen, että voidaan saattaa loppuun nämä hakemuksenjälkeiset malminetsintäjutut, niin tässä on kysymys, jos hieman perehdytte siihen prosessiin, siitä, että on haettu malminetsintäluvat ja on saatu ne luvat. Jos siihen on tarvittu jotakin yvää, niin ne on tehty. Sitten on malminetsintä ehkä vuosia jatkunut, ja sitten jossain vaiheessa tulee se, että haetaan kaivoslupaa, ja se edellyttää yvä-prosessia. Nämä menevät osittain ehkä sitten limittäin, että saatetaan se malminetsintäprosessi viedä loppuun saakka sinä aikana, kun on lupa jo jätetty.

Toinen kysymys, mikä täällä otettiin, on CETA-sopimus, ja haluaisin nyt kuulla oikeasti, miten se CETA-sopimus liittyy näihin pariin pykälämuutokseen, mitä nyt esitetään. Ei yhtään millään tavalla, ei yhtään millään tavalla näihin pykäliin. Minä ymmärrän, että varmasti voi olla tarvetta tarkistella kaivoslakia, mutta kun täällä puhutaan kaivoslain kokonaisuudesta, niin kuin on vaadittu, että pitäisi uudistaa kaivoslakia, niin samalla joutuu kysymään, montako nykyistä kaivosta on nykyisen kaivoslain voimassa ollessa perustettu tai siihen prosessiin sovellettu nykyistä kaivoslakia. Vastaus on nolla. Ei yhtään kaivosta ole Suomeen perustettu nykyisen kaivoslain voimassa ollessa, vaikka se on tullut voimaan 2011. Ja tämä kertoo tavallaan toimialan luonteesta: Nämä hankkeet ovat hyvin pitkään kestäviä. Saatetaan kymmeniä vuosia etsiä sitä malmia. Sitä on voitu löytääkin, mutta että se sitten lopulta jalostuu kaivokseksi, niin se on todella noin yksi tuhannesta malminetsintähankkeesta, ja siinä on saattanut olla takana kymmenien vuosien ja jopa satojen miljoonien malminetsintäprojektit, joissa kaikki raha on jäänyt Suomeen, koska se työ on tapahtunut täällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Kun puhutaan kaivoksista, niin meillä on ollut ongelmia näissä ympäristökysymyksissä, ja me emme halua tänne yhtään sellaista kaivosta, joka pilaa meidän luontoa ja vesiä, mutta kannattaa erottaa tosiasiaa tämä malminetsintä ja kaivostoiminta toisistaan, koska toisessa on kysymys luonnontieteellisestä tutkimustoiminnasta, joka ei jätä pysyviä merkkejä luontoon, ja toisessa on kysymys aivan erilaisesta teollisesta toiminnasta, joka ilman muuta jättää pysyviä jälkiä sille alueelle, ja me toivomme, että ei ainakaan laajemmalle jäisi merkittäviä haittoja eikä syntyisi haittoja. Kannattaa perehtyä tähän lakiin. [Puhemies koputtaa] Ehkä ymmärtää, kun tunnistaa sen prosessin, mitä sillä tarkoitetaan.

20.50 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen edustaja Halmeenpään näkemykseen, että Suomessa ollaan hyvin anteliaita näitten meidän mineraalivarantojen vuoksi. Esimerkiksi mielestäni kunnan, jossa kaivostoimintaa on, tulisi saada tästä toiminnasta nykyistä parempi tulo.

Mutta muutama sana huolista kaivostoimintaan liittyen tai itse asiassa malminetsintätoimintaan liittyen. Itse kun olen Kuusamosta, jossa on hyvin paljon malminetsintätoimintaa ja varauksia paljon, niin sieltä tulee maanomistajilta huoli, että heidän vastustuksestaan huolimatta heidän mailleen voidaan tulla etsimään malmia. Minä ymmärrän sen yhteiskunnallisen merkityksen, mutta toisaalta sitten se on ristiriidassa maanomistajan oikeuksien suhteen.

Ja ihan niin kuin edustaja Lohi tuossa totesi, yhtään kaivoslupaa ei ole uuden kaivoslain mukaan saatu, eli nythän tässä on monet asiat testaamatta. Me kipuilemme meillä nyt sen kanssa, miten kunnan maankäyttölinjaukset ovat suhteessa kaivostoimintaan, kun näyttää siltä, että kunnan linjaukset maankäytölle jäävät tässä kakkosasemaan. Parastaikaa odotamme valituslupaa, saammeko sen, ja sitten todella tulee testatuksi, miten kaavoituksessa kunta nytten kaivostoimintaa voi muuhun maankäyttöön suhteutettuna linjata.

20.52 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakaan tässä ei ole tarkoitus löyhentää itse kaivostoiminnan aloittamiseen liittyvää hakemusprosessia, enemmän tämä on tämmöinen etuoikeus firmojen kesken — tässä on tullut varmaan moneen kertaan se. Siinä vaiheessa, kun tämä hakemus jätetään, pitää aika määrittää, milloinka jätetään sitten yva ja muut selvitykset, ennen kuin lähdetään tätä prosessia viemään eteenpäin. Siinä nipussa pitää olla kaikki asiakirjat silloin, ennen kuin sitä lähdetään sitten viemään itse lupalainsäädäntöön. Eli tämä on virheellinen ajatus, että tämä heikentäisi ympäristönsuojaa.

Toinen on sitten tämä malminetsintä. Tässäkin toivotaan ja on se käsitys, kun mennään herkille alueille, mennään talvisaikaan telaketjuvehkeillä, että sinne luontoon ei jää jälkiä — on se lähtökohta ollut.

Meillä oli viime kaudella — minä olin talousvaliokunnassa silloinkin — australialainen, en muista naishenkilön nimeä, hän sanoi, että heidän kaivosprosessissaan on mennyt jo toistakymmentä vuotta eikä heillä vielä silloinkaan ollut lupaa siihen. Eli nämä prosessit ovat pitkäjänteisiä, ja todellakin tämä auttaa firmojen keskinäisessä järjestyksessä, kun se antaa kuitenkin firmalle etusijaisuuden siihen alueeseen, minkä jälkeen siihen voidaan ruveta vahvemmin tekemään suunnitelmia ja ajatuksia ja asioita. Eli niin kuin on tullutkin monessa puheenvuorossa: jos yva tehdään isolta alueelta tällä hetkellä, etsitään malmia isolta alueelta eikä tarkkaan tiedetä, mistä kohtaa sitten ruvetaan kaivannaistoimintaa tekemään, niin nyt se voidaan kohdentaa siihen ja tehdä tarkempi ja laadukkaampi yva-tutkimus juuri siihen paikkaan, missä kaivostoiminta alkaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Eli mielestäni tässä on hyvin virheellistä asiaa levitetty, että tämä tulisi heikentämään ympäristönäkemyksiä.

20.54 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohi kyseli sitä, miten tämä CETA liittyy nyt näihin kahteen pykälään. Minä kerron, miten se niihin liittyy: [Markus Lohi: Ei mitenkään!] Kun nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä ehdotetaan, että kaivosyhtiöt, mitkä tahansa kaivosyhtiöt, vaikkapa kanadalaiset kaivosyhtiöt, saisivat nopeammin niin sanotun etuajo-oikeuden tehdä varauksen johonkin alueeseen, etuoikeuden johonkin alueeseen, koska ei tarvitsisi enää lupahakemusta jättäessään tehdä nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaisia vaikutusarviointoja, jos se kohde on sellainen ja sen kokoinen, että pitäisi tehdä vaikkapa ympäristövaikutusten arviointiselostus, tai jos kohde sattuu olemaan sellaisessa paikassa, että pitäisi tehdä Natura 2000 -arviointi, niin sitähän se nopeuttaa. Sen toiminnanharjoittajan näkökulmasta nopeammin saa sen alueen varattua yksinoikeudella tietyksi ajaksi omiin tavoitteisiinsa. [Markus Lohen välihuuto] — Ja se liittyy siihen CETAan sillä tavalla, että jos sitten tällainen kanadalainen kaivosyhtiö tulee ja varaa alueita ja sitten myöhemmin toimittelee jälkikäteen näitä liitteitä, löytää sieltä malmeja ja niin edelleen, mutta jos sitten Suomen lainsäädäntö toteaaakin, että ei se käykään, tässä vaikkapa tämä Natura-alue nyt saa sellaisia vaikutuksia, että ette te voikaan näitä malmeja hyödyntää, niin siinä on olemassa se riski, josta me emme voi antaa todisteita, mutta siitä on kansainvälistä näyttöä, että nämä yhtiöt erittäin herkästi ryhtyvät oikeudellisiin toimenpiteisiin. Se riski tässä on meidän mielestämme. Tämä on nyt selitys sille, minkä yhteyden me tässä näemme, arvoisa edustaja.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä nousi esille myöskin se merkittävä seikka, että miksi monissa suomalaisissa kunnissa, vaikkapa Kuusamossa, ollaan huolissaan jo nykyisen kaivoslain aikana siitä, miksi kunnat, kuntalaiset eivät voi vaikuttaa, miksi maanomistajat eivät voi vaikuttaa. Kuntaliitto on antanut ulkoasiainvaliokunnalle CETA-sopimukseen eli kaivoslain muutostarpeisiin liittyvän lausunnon, jossa tästä asiasta kerrotaan seikkaperäisesti, ja haluan sitä tässä siteerata. Kuntaliitto lausuu näin: ”Malminetsintälupahakemuksia on Tukesin sivujen mukaan vireillä vuosittain noin 100—200 kappaletta. Niitä saattaa olla yhdessä kunnassa yhtäaikaaisesti lausuntopyynnöillä kymmeniä. Vain murto-osa malminetsintäluvan saaneista hankkeista etenee kaivoslupan hakemiseen asti. Kaivoslain systematiikan mukaisesti kuntalaiskeskustelu kaivoksen maankäytöllisistä vaikutuksista olisi tarkoituksenmukaista tehdä malminetsintäluvan käsittelyn yhteydessä. Käytännössä tässä näyttää olevan ongelmia johtuen malminetsintälupien määrästä ja pienestä kaivosten toteutumisasteesta. Kunnat eivät tietenkään halua estää vastuullisten ja kunnan maankäytön tavoitteisiin sopivien kaivosten perustamista. Malminetsintälupaa koskevaa lausuntoa käsiteltäessä on mahdollisen kaivoksen, sen mittasuhteiden ja ympäristövaikutuksen hahmotuminen vielä epäselvää. Kunnissa ei useinkaan käydä avointa kaivoskeskustelua vielä tässä vaiheessa. Lausuntoa ei välttämättä edes viedä valtuuston päätettäväksi. Malminetsintälupaa seuraavissa menettelyissä, kuten kaivoslupa- ja ympäristölupaharkkinnoissa, kunnan mahdollisuudet vastustaa kaivoksen sijoittumista ja toiminnan aloittamista ovat enää vähäiset. Kaivoslaki ei siten tältä osin turvaa kunnan vaikutusmahdollisuuksia.” Tämä oli siis Kuntaliiton lausunto, jossa puhutaan nykyisestä kaivoslaista ja juuri siitä, että esimerkiksi malminetsintälupia myönnettäessä kunnalla ja kuntalaisilla ei ole tuon taivaallista vaikutuksen mahdollisuutta nykyiselläkään, ja nyt jos tässä lupavaiheessa ei edes edellytetä, että lupaa hakiessaan pitää vaikutuksista kertovat arvioinnit tehdä, niin miten se kunta tai kun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

talainen niitä vaikutuksia arvioi siinä vaiheessa, kun keskustelua pitäisi jo kovasti käydä, jos vaikuttaa halutaan?

Arvoisa puhemies! Tätäkö hallitus haluaa? Epäilen, että ei tieten tahtoen, mutta tässä saattaa käydä niin. Kun puhutaan lupaprosessien sujuvoittamisesta, suomeksi sanottuna se tarkoittanee sitä, että halutaan heikentää kansalaisten oikeutta ja mahdollisuutta vaikuttaa elinympäristössään tapahtuviin asioihin, kuten vaikkapa suunnitteilla oleviin kaivoshankkeisiin. Mitä myöhemmin vaikutusarvioinnit tehdään, sitä myöhemmin kuntalaisilla ja muilla asianosaisilla on saatavillaan tarvittavat tiedot, mitä mahdollisesti tulee tapahtumaan, mitä eri vaihtoehtoja on olemassa. Tätäkö hallitus luulee suomalaisten ihmisen haluavan? [Markus Lohi: Ei hallitukseen halua!] Ei varmastikaan näin ole, että hallitus näin haluaisi, mutta minä sanon, että tässä voi niin käydä. [Markus Lohi: Ei voi!] Tänä aikana, jolloin kansalaisten mitta on täynnä ympäri Suomenniemeä mylläviä ulkomaisten kaivosyhtiöiden ja välillä omiakin hankkeita, joissa ihmisten kotiseutuja, ulkoilumaastoja, virkistyspaikkoja ja mökkirantoja uhkaavat monenmoiset riskit, osa niistä jo karulla tavalla toteutuneenakin, niin eivät ihmiset tätä halua, tällaisia pikakaistoja kaivosyhtiöille.

Mutta, arvoisa puhemies, kuten sanoin, tämä kaivoslain muutosesitys koskee enemmänkin, kuten on todettu, toimijoiden keskinäisiä etusijoja ja saattaa asettaa vastuulliset kaivostoimijat heikompaan asemaan. Lakiesityksen perustelut ovat hieman sekavia, kun toisaalla sanotaan, että kaikki pitää olla toimitettuna ennen lupaprosessia, ja toisaalla sanotaan, että esimerkiksi suunnitellut malminetsintätoimet, jotka siis edellyttävät malminetsintä lupaa, voidaan suorittaa loppuun ennen kuin mitään arviointeja liitteeksi toimitetaan jälkikäteen. Tässä on ristiriitaa. On vaikeaa saada kunnolla selkoa, mitä ja milloin pitää toimittaa. Ja siitä on vaikea saada selkoa — en ole kuullut ainuttakaan puheenvuoroa ja perustelua sille — mihin ja millä perusteilla, arvoisat edustajat, tarvitaan lakimuutoksia, jotka luovat kaivostoimijoille nykyistään nopeamman oikotien varata etuoikeus jonkin alueen kallioperän mahdollisten malmivarojen hyödyntämiseen jo ennen kuin mitään vaikutuksia on selvitetty. Mihin sitä tarvitaan?

21.02 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin kaivokset puhuttavat paljon suomalaisia tällä hetkellä, kun erilaisia hankkeita on eri puolilla Suomea ja yhtiöt ovat kiinnostuneita ja haluavat varata alueita. Senkin takia olisi suurta viisautta, että me emme vain muuttaisi lainsäädäntöä niin, että me annamme näille kaivosyhtiöille tämmöisiä etuajo-oikeuksia, että ympäristövaikutuksia ei selvitetä kunnolla ennen kuin se varaus saadaan ja työ alkaa.

Me tiedämme, että kuntalaiset eri puolilla Suomea ovat hyvin huolestuneita niistä vaikutuksista. Esimerkiksi Heinäveden seudulla on suunnitelmia kolmellekin eri avolouhokselle sinne puhtaiden vesien äärelle, ja siinä on lähellä myös Natura-alueita, ja kuntalaiset ovat hyvin huolissaan siitä, mitä kaivosten vaikutukset tulevat olemaan. Sen takia myös kaivosyhtiöiden etu olisi, että siinä vaiheessa, kun he haluavat alueelle tulla etsintää tekemään, he hyvin avoimesti kertoisivat mahdollisista vaikutuksista ja kuntalaiset pääsisivät mukaan keskusteluun. Kuten edustaja Ulla Parviainen tässä sanoi, tilanne on kyllä tällä hetkellä semmoinen, että kuntien äänellä, maanomistajan äänestä nyt puhumattakaan, ei ole valitettavasti juurikaan painoarvoa.

Todellakin, kun nyt on suuri tahto suomalaisten kohdalla siitä, että kaivoslakiamme tiukennettaisiin, ja se oli myös eduskunnan tahto liittyen tähän CETA-sopimukseen ja ulkoasiainvaliokunta vielä sen tahdon tässä tällä viikolla uusi yksimielisesti, tietysti pidän aika

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

erikoisena, että tuodaan tämäntyyppinen kaivoslain muutos kiireellisenä tänne käsittelyyn, kun paine olisi nimenomaan tehdä niitä muutoksia niin, että lupaprosessi olisi semmoinen, että kansalaisilla, kuntalaisilla olisi paremmat vaikutusmahdollisuudet ja että toisaalta malmien arvosta jäisi suurempi osuus tänne Suomeen ja myös paikallistasolle.

Se on myös iso huoli, että miten paikallistasolla hyödytään siitä, jos siellä on kaivos. Toki työpaikkoja tulee jonkin verran ainakin joksikin ajaksi, tosin samanaikaisesti jokin muu, esimerkiksi matkailu, voi kärsiä. Totta kai kaivosityhtiöillä pitäisi olla myös se vahva vastuu siitä, miten ne sen loppuhoidon tekevät. Meillä on valitettavia esimerkkejä siitä, että yhtiöt ovat menneet konkurssiin ja sitten tämä loppuhoito on jäänyt valtion vastuulle.

Tämäntyyppisiä muutoksia kaivoslakiin tarvittaisiin.

Itse asiassa se, että tämän nykyisen kaivoslain aikana ei ole tehty uusia lupia, antaa mahdollisuuden siihen, että me voisimme tiukentaa sitä lakia entisestään, ennen kuin sitten seuraavat lupaprosessit astuvat voimaan, koska kuten tässä on tullut hyvin esille, [Puhemies koputtaa] nämä lupaprosessit ovat usein varsin pitkiä [Puhemies koputtaa] ja suuri huoli on nimenomaan siitä, mikä on se hyöty sinne paikallistasolle, mitkä ovat vaikutusmahdollisuudet [Puhemies koputtaa] ja kuka siivoaa jäljet, jos käy sillä tavalla ikävästi, että kaivosityhtiö itse menee konkurssiin.

21.05 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kuunnelleessani tätä keskustelua minut tekee kyllä hyvin surulliseksi se, että otetaan asiaan kantaa aika heppoisin perustein. Ymmärrän sen, että kaivoksia voi vastustaa ihan sen takia, että on sana ”kaivos”, ja samaan aikaan voi ehkä katsella kännykkää, johon niitä mineraaleja on käytetty, mitä kaivoksista on kaivettu, mutta minusta se kannattaisi tehdä kuitenkin perehtymällä oikeasti tähän prosessiin ja perehtymällä tähän lakiin ja oikeilla faktoilla.

Edellä kuulimme puheenvuoron, jossa edustaja Halmeenpää CETA-sopimuksen kytki näihin kahteen pykälään sanomalla, että jos tulee joku kanadalainen yhtiö, joka tekee täällä varauksia, mutta kun nämä kaksi pykälää, joita ollaan muuttamassa, eivät koske millään tavalla varauksia vaan ne koskevat vain malminetsintälupaa ja kaivoslupaa, eivät mitään varauksia. [Hanna Halmeenpään välihuuto] Että tässä rakennettaisiin joku etuoikeuskaista jollekin — ei tietenkään.

Siis kysymys, mihin te olette monta kertaa viitannut siinä, että voidaan saattaa malminetsintä loppuun, tarkoittaa tilanteita — kun meidän kaivoslaki antaa mahdollisuuden, että malminetsintälupaa voidaan hakea jaksoissa 4 vuotta, 3 vuotta, 3 vuotta, 3 vuotta ja 2 vuotta — että jos 15 vuotta on etsitty malmia ja löytyy joku esiintymä ja on käytetty siihen vaikka 200 miljoonaa rahaa, niin koska siihen ei voi hakea enää jatkoa, kun 15 vuotta on maksimi, sen jälkeen sitten, kun et voi jättää kaivoslupaa, jotta saisit sen etuoikeuden siihen, mihin olet käyttänyt 200 miljoonaa, pitäisi tehdä mieluummin yva-tutkimukset ja sinulla raukeakin se lupa. Sekö on reilua peliä täällä? Ei. CETA-sopimus lähtee siitä, että pitää kohdella oikeudenmukaisesti ja samalla tavalla kaikkia yhtiöitä täällä, eikä Suomessa ole tarvetta sen puolesta muuttaa lainsäädäntöä, koska meidän lainsäädäntömme lähtee siitä, että kaikki pannaan samalle viivalle lupapolitiikassa.

Minusta tästä CETA-sopimuksestakin on kyllä vähän väärää tietoa, ja sekä ulkoministeriö että TEM ovat nyt arvioineet ja todenneet, että ei ole tarvetta muuttaa CETA-sopimuksen perusteella meidän kaivoslainsäädäntöämme.

Minusta, jos ajatellaan kaivoslain uudistamista, kestävää on se, että jos siellä tarvitaan joitain täsmäkorjauksia, niin niitä voidaan tehdä, mutta kokonaisarvioinnin pitää tapahtua

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

a) käytännön kokemuksen kautta ja b) oikeuskäytännön kautta, jolloin tiedetään, miten sitä lakia käytännössä sovelletaan. Sen jälkeen tehdään kokonaisvaltainen arviointi, onko lakia tarvetta reformoida, ja sitten tehdään tarvittavat muutokset, kun on tämä arviointi voitu tehdä. Mutta kun tehdään vain jonkun mielikuvan perusteella, että Heinävedellä kansalaiset sanovat, että ei tänne saa tulla kaivosta, ja vaaditaan, että pitää uudistaa kaivoslakia ja esittää tällaisia muutoksia, jotka ovat järkeenkäyviä, niin minusta ollaan silloin siirrytty vähän niin kuin totuuden jälkeiseen elämään. Harmi sinänsä.

21.08 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on todellakin aika paljon väittämiä ja oletuksia ilmassa. Tosiaan tämä prosessi todellakin muuttuu tämän etusijaisuusjärjestelyn pohjalta, mutta kun saadaan kaivoslupa, niin kaikki se muu toiminta on yhtä tiukkaa kuin ennenkin. Kun pohdittiin sitä, että tulee konkurssia ja jälkihoidot ja muuta, niin nämähän eivät muutu miksikään siellä prosessissa. [Hanna Halmeenpään välihuuto — Krista Mikkosen välihuuto] — Tehän vähän niin kuin viittasitte siihen, että kuka ne jälkihoidot hoitaa. Kun kaivoslupa tehdään, niin siinä sitoudutaan siihen alueeseen, ja puhutaan sosiaalisesta toiminnasta eli siitä, millä tavalla kaivosyhtiö tulee itse sinne yhteisöön mukaan sitten, kun aloittaa siinä toimintansa, tai jo ennen kuin aloitetaan se toiminta.

Kunnalla ja yhteisöllähän on vahva vaikuttamisen keino. Se on kaavoitus, kaavoitetaan ko sinne alueelle kaivostoimintaa, vai mitä siellä tehdään. Eli siinä kuullaan jo moneen kertaan alueen ihmisiä ennen kuin lähdetään kaivostoimintaa käynnistämään, ja varsinkin kaavoitusmenettelyssä — jos olette kunnan hallinnossa mukana, tiedätte, kuinka pitkäjänteistä se on ja minkälaiset kuulemiset siinä on toiminnan osalta — tulee kansaa kuultua. On erittäin tärkeätä, että kuullaan siinä vaiheessa alueen ihmisiä siinä asiassa.

Tämä nopeuttaa sitä. Tämä ei ole mikään ohituskaista mutta antaa sen valmiuden ja varmuuden sille yritykselle lähteä tekemään jatkotoimia.

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että meillä on tällainen alkulähetekeskustelu tässä asiassa, ja talousvaliokunnassa ja varsinkin ympäristövaliokunnassa asiaa tullaan varmaan perkaamaan. Toivotaan, että me saamme sinne hyviä asiantuntijoita eri suunnilta, ja käydään se keskustelu vielä valiokunnassa. Ei tämä varmaan tänä iltana ratkea tässä meidän keskustelussamme, eikä varmaan ole tarkoituskaan. Saadaan sinne hyvä pohja, eli kiitos tästä hyvästä keskustelusta.

21.10 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kummastelen nyt hieman niitä puheita, että CETA-sopimuksen perusteella ei olisi tarpeen muuttaa kaivoslakia tai että sen muuttamisesta CETA-sopimuksen perusteella olisi hallituksella tai ministeriöllä jotain epäselvyyttä, koska niinhän eduskunta yksimielisessä ponnessaan esitti ja vaati, että sitä nimenomaan tämän CETA-sopimuksen yhteydessä uudelleen tarkastellaan. Itse muistan hyvin sen tekstin siinä eduskunnan ponnessa. Miten tämä voi olla epäselvää?

Tämä näkökohta, jonka edustaja Halmeenpää toi esiin, liittyen tähän CETA-sopimuksen vaikutukseen asiaan, täytyy ottaa lähempään tarkasteluun, ainakin minun mielestäni. Voiko todella olla niin, että tämän etuoikeuden saaminen lain niin salliessa puutteellisin ympäristödokumenteihin johtaisi investointisuojaan laukeamiseen ulkomaalaisen kaivosyhtiön suuntaan missään tilanteessa? Voisiko se tuottaa tällaisen perustellun odotuksen, että he saavat sen valtauksen pitää? Onko tästä olemassa kansainvälisiä ennakkotapauksia? Onko maita tuomittu korvauksiin yhtiöiden suuntaan? Jos tällaista on yhtään missään, niin silloin tämä riski on meidän kannaltamme erittäin vakava. Suomi on pieni toimija näiden kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

sainvälisten yhtiöiden puristuksessa. Tämä ylipäänsäkin on ongelma näissä kansainvälisissä vapaakauppasopimuksissa. Nämä epäilykset on selvitettävä täysin ennen kuin voimistuu tapauksessa tämän lain hyväksyminen.

Kysyisin myös, mitä hyötyä tällaisen lain säätämisestä kenellekään voi olla, mikä on tämän lisäarvo Suomen ja suomalaisten kannalta, koska emmehän me kenellekään muulle sitä lisäarvoa halua tuottaa.

21.12 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Edustajakollega Lohi tässä käytti puheenvuoron, jossa epäili, että tässä vain mielipiteitä ja puutteellisia tietoja esitetään. Mutta, arvoisat edustajat, me täällä olemme siteeranneet tätä hallituksen lakiesitystä ja sen yksityiskohtaisia perusteluja. [Markus Lohi: Olette ymmärtäneet väärin!]

Edustaja Lohi, te itse nyt taisitte hämmäntää tämän asian niin monin kerroin, että mahdoittekohan itsekään pysyä kärryillä. Nimittäin tässä on kyse juuri siitä, että kun olemme olleet kriittisiä yva-lakiin tehtyjä joustoja ja muutoksia tehtäessä aikaisemmin tällä hallituskaudella, niin on ollut kyse juuri siitä asiasta, että osallisille ja kansalaisille esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta annettu viranomaisen perusteltu päätelmä on hyvin merkityksellinen paperi, koska siinä vasta usein selviävät ne mahdolliset ongelmat ja vaikutukset, kun asiantuntijaviranomainen arvioi, mitä vaikutuksia jollakin hankkeella on. Ja mitä myöhemmin se annetaan, sitä vaikeampaa osallisten, kuten vaikkapa kuntalaisten, on sitä hyödyntää.

Tähän samaan asiaan Kuntaliittokin viittaa ja sanoo lausunnossaan ulkoasiainvaliokunnalle kaivoslakiin liittyen muun muassa näin, että toisin kuin työ- ja elinkeinoministeriön teettämästä selvityksestä Borenius-yhtiöstä — vai Borealiako se nyt oli — ilmenee, niin kunnan vaikutusmahdollisuudet ovat osoittautuneet tai osoittautumassa kaivoslaissa heikoiksi jo nyt. Lain täytäntöönpanoaikana on esiintynyt ongelmia, erityisesti juurikin kuntien vaikutusmahdollisuuksien turvaamisessa, ja myös kansalaisvaikuttaminen ja osallistuminen koskevat vaatimukset ovat saaneet kritiikkiä jo nyt.

Ja nyt siis kuntalaiset ja osalliset saivat vaikkapa nämä viranomaisten asiantuntijalausunnat nähtävilleen vasta myöhemmässä vaiheessa. [Markus Lohi: Ei pidä paikkaansa!] — Pitää paikkansa. — Ja se tarkoittaa juuri sitä, että kaivostoimija saisi lupahakemuksen, malminetsintäluvan tai kaivosluvan tai sitten kullanhuuhtontaluvan jättäessään, jo silloin heti välittömästi, etuoikeuden varattua jollekin alueelle, [Markus Lohi: Totta kai!] ja kuntalaiset eivät saisi mitään tietoa siinä vaiheessa, kun nyt voimassa olevan lain mukaan heti siinä vaiheessa kuntalaiset ja asiantuntijaviranomaiset saavat myös nähtävilleen ne vaikutusarvioinnit. Tästä on kyse. Ja tästä on kyse myös siinä, kun puhumme nopeuttamisesta ja ohituskaistasta. Eli yksi vaihe ohitetaan, päästään seuraavaan vaiheeseen jo aiemmin [Markus Lohi: Ei!] ja vasta myöhemmin toimitellaan sitten pikkuhiljaa niitä liitteitä. Ja siihen ei muuten, edustaja Pirttilahti, tarvitse toiminnanharjoittajan mitään aikarajaa määrittää. Hän saa arvioida, milloin mahdollisesti toimittaa ne, mutta ei siihen mitään deadlinea tule.

21.15 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan on tänään puhuttu tästä esityksestä, mikä nyt on, joka liittyy siihen, miten etuoikeusjärjestystä muutetaan, miten kaivosyhtiö voi saada etuoikeuden malminetsintälupaan, kaivoslupaan tai kullanhuuhtontalupaan, millaisia asiakirjoja siinä vaiheessa vaaditaan, ja sitten täällä on puhuttu myös yleisesti kaivoslaista, niistä muutostarpeista, mitä kaivoslakiin tulisi mielestämme tehdä, ja myös siitä huolesta, mitä eduskunta on yksimielisesti esittänyt liittyen CETA-sopimuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

seen ja siihen, miten varmistetaan se, kun CETA-sopimus on hyväksytty, miten kaivoslaki vaikuttaa siihen.

Itse asiassa valiokunta on todennut, että täyttää varmuutta siitä, vaikuttaisiko CETA-sopimus tällaisten tarkistusten käsittelyyn, ei kuulemisessa saatu, joten meillä ei ole varmaa tietoa siitä, miten CETA-sopimus vaikuttaisi. Valiokunta ei saanut siitä riittävää selvitystä, ja he nyt sitten esittivätkin, että tätä selvittämistä vielä jatkettaisiin ja tehtäisiin tämmöinen laajempi arviointi. Yhtä lailla me emme siis voi tietää sitä, millaisia vaikutuksia CETA-sopimuksella on esimerkiksi siihen, jos etuoikeusjärjestystä nyt näin muutetaan, että joku yhtiö saa sen etuoikeuden lupaan jo ilman, että joutuu tekemään niitä selvityksiä, mitä laissa nyt vaaditaan, eli että jos se on joku kanadalainen yhtiö, niin olisiko sillä jotain vaikutusta. [Markus Lohi: Ei olisi!] — No, täällä edustaja Lohi huutaa, että ei olisi, mutta emme me sitä tiedä, [Markus Lohi: Tiedämme!] koska tämä valiokunnan lausuntokin juuri toteaa, että he eivät saaneet täyttää varmuutta siitä, mikä CETA-sopimuksen ja meidän kaivoslakimme suhde on ja onko sillä vaikutusta, ja se on tämä meidän huolestamme.

Mutta tässä keskustelussa on minusta tullut sinänsä kyllä hyvin esille se yleinen huoli, mitä kaivostoimintaan liittyy. Me tiedämme, että kaivokset ovat tarpeellisia. Me tarvitsemme kaivoksia. Ne mineraalit, mitä meillä on, ovat tärkeitä, ja meidän kannattaa niitä hyödyntää, mutta se pitää tehdä kestävästi. Ja me tiedämme, että kaivoksilla on aina ympäristövaikutuksia. Sen takia ne ympäristövaikutukset tulee minimoida. Meidän pitää huomioida se ja punnita niitä hyötyjä, mitä saadaan, ja haittoja ja sitten tehdä kokonaisarvio. Siinä mielessä nykyinen kaivoslaki kokonaisuudessaan ei mielestäni tätä punnintaa ja arviointia riittävästi tee. Se esimerkiksi ei anna paikallisille riittävästi vaikutusmahdollisuuksia, ja se myös myy hyvin halvalla meidän mineraalimme. Meillä ei ole sellaisia verotuskäytäntöjä, mitä nyt on vaikka Mosambikilla esimerkiksi, missä kävin juuri tutustumassa kaivostoimintaan. Siellä on kaivosveroa, siellä on rojaltia, siellä on myös myyntiveroa [Puhemies koputtaa] siitä, jos kaivosoikeuksia myy eteenpäin. Tämän tyyppistä kaivoslainsäädäntöä meidän tulee kyllä kannattaa [Puhemies koputtaa] eikä liian halvalla myydä meidän yhteisiä mineraalivarojamme.

21.18 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun meidän kaivoslakiimme on varmaan syytä jollain aikataululla tehdä joitain muutoksia, minä en ottaisi kuitenkaan mallimaaksi Mosambikia tai Kongoa, niin kuin vihreät ottavat. Minusta tärkeämpää on se, että kun keskustellaan tästä laista ja sen vaikutuksista, niin silloin kannattaisi oikeasti perustaa näkemykset faktoihin. Minusta kaivoksia voi vastustaa, mutta kannattaa vastustaa oikeilla perusteilla.

Nyt tässä tulee semmoinen kuva, kun kuuntelee edustaja Halmeenpäättä ja Mikkosta, että tämä hallituksen esitys jotenkin heikentäisi kansalaisten kuulemistai ympäristöky-symyksiä, mitä se ei ollenkaan tee. Kysymys on vain siitä, että semmoinen toimija, joka oikeasti on tehnyt vaikkapa 14 vuotta tutkimusta siellä, malmia etsinyt sieltä ja käyttänyt siihen kymmeniä miljoonia, voi saada etuoikeuden sen hyödyntämiseen, vaikkei yvää ole tehtykään loppuun. Jos teitä kuuntelee, niin tulee sellainen kuva, että vaikka joku olisi 15 vuotta uhrannutkin siihen vaikka satoja miljoonia, niin te antaisitte mielellänne jollekin toiselle yhtiölle etuoikeuden siihen ettekä sille, joka on sitä malmia etsinyt. Eihän se näin voi olla. Tämähän on minusta järkevä juttu, että huolehditaan siitä, että jos oikeasti joku vastuullisesti täällä toimii ja noudattaa kaikkia säännöksiä, niin hänellä on myös mahdollisuus saada etuoikeus siihen kaivoksen perustamiseen, jos se yhtiö on löytänyt sen esiin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

tymän ja käyttänyt siihen paljon varoja. Se on Suomen etu, että me mahdollistamme täällä maaperäntutkimuksen. Malminetsintä on luonnontieteellistä toimintaa, joka ei vaurioita luontoa, ja sen takia on tärkeää, että sitä tehdään. On tärkeää, että me tiedämme meidän maaperämme.

Kaivoksen perustaminen Suomeen meidän tiukoilla reunaehdoillamme, jotka on tärkeää pitää ympäristönäkökulmastakin, on globaali ympäristöteko. Ei Mosambikissa tai Kongossa vaadita samanlaisia ympäristösäännöksiä. Ei siellä ole samanlaista verotusta, ei siellä ole samanlaista... [Krista Mikkosen välihuuto] — Siellä voi olla kaivosrojalteja ja muita, mutta onko siellä samanlainen hyvinvointiyhteiskunta kuin meillä on rakennettu? — Eli minusta kannattaa katsoa, mikä on se pohja oikeasti, kannattaako meidän ottaa mie-luummin ehkä Ruotsista tai muista Pohjoismaista tai Kanadasta mallia kuin Afrikan mais-ta, joissa ihmisoikeudet ovat aivan eri tasolla ja joissa yhteiskuntajärjestelmä on täysin eri-lainen. Ei pelkkä kaivosvero ole se onni ja autuus. Pitää katsoa, mikä on se kokonaisuus, mitä yhteiskunnalle jää.

Minusta ennen muuta pitää katsoa niin, että se paikallisyhteisö, joka ottaa riskiä vaikka pa rakentamalla teitä ja päiväkoteja, olisi se, joka saisi siitä nykyistä enemmän. Tähän pi-tää minusta kyllä tehdä muutoksia varmasti, mutta nekin pitää tehdä perusteellisen valmis-telun jälkeen, jotta ei mennä ojasta allikkoon. Meillä on valtava potentiaali kasvattaa Suo-meen akkuklusteri, jossa me jalostamme loppuun saakka meidän mineraalit täällä Suomes-sa ja huolehdimme myös kiertotalouden näkökulmasta erittäin kestävästä kaivosteollisuu-desta ja tämän koko klusterin toiminnasta täällä.

21.21 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Sosiaalinen hyväksyttävyys on noussut termiksi. Luulisi, että kunnanvaltuuston maankäyttölinjauksilla eli esimerkiksi yleiskaa-valla olisi tietynlainen sosiaalinen hyväksyttävyys. Mutta nyt edustaja Pirttilahdelle ker-ron juuri sen asian, että juuri tällä hetkellä on sellainen tilanne, että nytten tämä uusi kai-voslaki näyttää menevän kunnan kaavoitusmonopolin yli. Eli tätä nyt sitten haluttaisiin oi-keudessa testata, ja nyt me kaupunginvaltuuston jäsenet jännittyneinä odotamme, saamme-ko tästä luvan viedä eteenpäin. Näin maalaisjärjellä ajatellen juuri kunta päättää kaavoitta-malla eli rajaa tietynlaisille alueille tietynlaista elinkeinotoimintaa. Meillä on herkästä alueesta, matkailualueesta, ydinalueesta kyse, ja siitä olemme rajanneet ulos uuden kaivos-toiminnan. Nyt tämä pitäisi testata sitten, saada ihan korkeimmasta päätös, mitä tällä teh-dään. Mutta se tuotti tosiaan yllätyksen, että näin on. Kunta ei tämän mukaan pystyisikään sanomaan, miten maankäyttöä järjestetään.

21.23 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Halmeenpää otti esille... Tai oikeastaan tämä pääväittäjä, mikä vihreiltä tulee, että tässä tulisi ohituskaista vastuuttomille toimijoille, että päästettäisiin vähemmällä — ei missään tapauksessa. Aina-kaan itse en näin koe, että tässä vastuuttomat pääsisivät vähemmällä.

Ja se, että toiminnanharjoittajalla ei olisi tarvetta määrittää, milloin hän antaa nämä liit-teet, on väärää informaatiota. Hakijan on ilmoitettava hakemuksessa liitteen valmistumi-nen ja perusteltava se aika, mihinkä he käyttävät sen, ja lisäksi viranomaisilla on mahdol-lisuus määrätä, milloin selvitykset on tehtävä. Eli tämä on väärää informaatiota. Ei kannata ihan kaikkea väärääkään levittää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

21.24 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä lukee myös sellainen kohta, jossa toiminnanharjoittaja saa itse arvioida sen ajan, mutta voi olla näin niin kuin Pirttilahti sanoo, en sitä kiistä lainkaan.

Mutta se, että malminetsintä, joka on luonnontieteellisistä tutkimustoimintaa, olisi sellaista, josta ei jää jälkeä luontoon ja jota voidaan riskittä harjoittaa, ei, arvoisa edustaja Lohi, pidä aivan paikkaansa. On nimittäin niin, että siitä tutkimustoiminnasta voi jäädä ja on myös jäänyt jälkiä luontoon ja syntynyt vaikutuksia, kuten esimerkiksi Sodankylässä Viiankiaavan Natura-alueelle öljyvahinko, joka ei kyllä sinne alueelle kuuluisi.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, on olennaisen tärkeää, että jo tässä alkuvaiheessa otetaan huomioon se, että kun malminetsintää, kaivostoimintaa tai kullanhuuhtontaa jonnekin suunnitellaan, niin se ei käy ihan minne tahansa. On olemassa alueita, jotka on varattu aivan muuhun käyttöön, ja sen takia on olennaista, että kaivoslakia harkittaisiin muutettavaksi siten, että vaikkapa kuntien vaikutusmahdollisuudet, joihin edustaja Parviainen Kuusamosta tässä viittaa, ja kansalaiskeskustelu turvattaisiin paremmin, jo aikaisemmassa vaiheessa, eikä heikommin. Tällöin tulisi tarkastella aivan muita pykäläiä kaivoslaissa kuin tätä, ei ainakaan tähän suuntaan.

Arvoisa puhemies! Minä kyllä haluaisin, kun täällä on kiivaita muutosesityksen puolustajia paikalla, saada edes yhden vastauksen, kun en sitä asianomaiselta ministeriltä saanut. Kun täällä lakiesityksen vaikutuksista todetaan, että tämä sujuvoittaisi viranomaismenettelyä ja keventäisi hallinnollista taakkaa, niin minä kysyn, millä tavalla tämä sujuvoittaa. Kun se sama toiminnanharjoittaja joutuu ne samat arvioinnit kuitenkin teettämään, mutta vain eri vaiheessa, niin millä tavalla se sujuvoittaa tai millä tavalla se kenenkään taakkaa keventää? Se keventää kyllä toiminnanharjoittajalta sen taakan, että ei tarvitse vielä etukäteen kertoa, mitä vaikutuksia mahdollisesti syntyy, mutta se ei kyllä kansalaisen mieltä kevennä, se tekee sen raskaammaksi.

Täällä todettiin myös, että tämä nopeuttaisi lupaprosesseja. No, miten se niitä nopeuttaisi, kun lupaprosessivaiheessa näiden arvioiden — lainmukaiset arviot, ympäristövaikutusten arviointiselostus ja tarvittaessa Natura-arviointi — pitää kuitenkin olla tehtynä ja niistä pitää kuitenkin hankkia asianomaisen viranomaisen lausunnot ja niin edelleen? En minä ymmärrä, miten tämä prosessi tässä nopeammaksi muuttuisi. Kukaan ei siihen ole vastaus- ta kertonut, mihin tarvitaan tätä muutosta.

21.27 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! On tosiaan aika valitettavaa, että Mosambikissa kaivoslainsäädäntö on parempaa kuin meillä. Mosambikissa on tietysti kaivosvero huomattavan suuri, ja sen suuruus vielä riippuu vähän siitä, minkätyyppistä mineraalia etsii. Tästä verosta on paikallistasolle tilitettävä tietty prosenttiosuus. Sitten siellä on totta kai yhteisövero ja tulovero, aivan niin kuin meilläkin. Sen lisäksi kaivosoikeuksien myynnistä joutuu maksamaan myyntivoittoveroa. Ja sen lisäksi Mosambikissa on määriteltä se, että kaivannaissektorilla tietyn omistuksen täytyy olla paikallisella tasolla, että myös ne hyödyt jäävät sinne paikallisesti eikä kaikkia resursseja vain viedä muualle. Itse asiassa Mosambikin kaivoslain suhteen nimenomaan tällainen taloudellinen turva, mikä siinä on, ja se hyöty taloudellisesti, mitä maa siitä saa, on arvioitu ihan — en nyt muista tarkkaan, millä sijalla se oli — sinne kohtalaisen kärkepäähän.

Sitä vastoin taas Suomen kaivoslaki on kansainvälisten kaivosyhtiöiden näkökulmasta houkutteleva, koska meillä lupaprosessit ja nämä prosessit sinänsä ovat aika lailla yhtiöiden näkökulmasta tehtyjä. Näitä tällaisia veroja ja rojaltimaksuja ei ole. Vastuukysymyk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

setkin ovat sentyyppisiä, että ne eivät ole riittävän tiukasti määriteltyjä. Ei ole esimerkiksi kaivosvastuurahaston tyyppisiä rahastoja, millä kaivosala itse huolehtisi siitä, että jos tulee joitain jälkivelvoitteita, joista yhtiö ei pysty huolehtimaan, sitten tämä toimiala kantaa niistä yhteisen vastuun. Esimerkiksi Finnwatch selvitti, että vuonna 2011—2014 kaivosyhtiöiden aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi meiltä jäi saamatta ainakin 49 miljoonan euron edestä veroja Suomen valtiolle, ja kun näinä vuosina kaivosyhtiöt louhivat 4 miljardin arvosta mineraaleja, niin se vero, mikä maksettiin Suomeen, oli vain 92 miljoonaa yhteisöverona.

Kyllä meillä on paljon parannettavaa kaivoslainsäädännössä myös tästä taloudellisesta näkökulmasta, että emme myy liian halvalla meidän yhteisiä mineraalivarojamme. Sitten on tietysti paljon näitä muita, mitä tässä on tullut jo esiin liittyen vaikuttamismahdollisuuksiin ja ympäristövaikutusten arviointiin ja kokonaisarviointiin siitä, mitkä ovat vaikutukset muille elinkeinoille ja niin edelleen.

21.30 Markus Lohi kesk: Arvoisa puheenjohtaja! En hirveän kiihkeästi puolusta näitä kahta muutosta. Eivät nämä ole mitenkään dramaattisia. Nämä ovat ihan järkeviä, mutta eivät nämä mitään dramaattisia ole.

Sen sijaan puolustan kiihkeästi sitä, että argumentoinnissa käytetään oikeasti faktoja, ja siinä kysymyksessä minusta kannattaa olla tarkkana ja perehtyä siihen. Esimerkiksi täällä äsken puheenvuorossa Halmeenpää väitti, että tässä ei tarvitse etukäteen ilmoittaa ympäristövaikutuksia. Ei pidä paikkaansa, totta kai pitää etukäteen. Ennen luvan saantia pitää olla yva tehty. Ennen luvan saantia pitää olla asianmukaisesti kaikki kuulemiset tehty. Ei tämä tuo mitään muutosta niihin, ei yhtään mitään. Kysymys on vain siitä, saako etuoikeuden hyödyntää sitä, voiko siis jättää lupahakemuksen, joka tuo sen etuoikeuden. Ja sehän on järkevää, että kun jotkut oikeasti satsaavat ja toimivat, niin ei tule sivusta joku, joka nappaa sitten sen.

Eikä minua saa kyllä puolustamaan sitä, että jotenkin luontoa laiminlyötäisiin. Itse edustan sitä kantaa, että esimerkiksi kotimaakuntaani Lappiin, jossa näitä esiintymiä on paljon, ei tarvita yhtään sellaista kaivosta, joka pilaa meidän vesiä tai luontoa yleensäkään — ei yhtään sellaista. Mutta niitäkin vaatimuksia pitää oikeasti puolustaa oikeilla faktoilla ja perehtymällä tähän prosessiin.

Ja haluan sanoa myös sen, että kun sanotaan, että meillä ei ole mitään verotusta kaivoksille, niin on niille verotus. Niille on aivan sama verotus kuin mille tahansa muullekin yritystoiminnalle. Ei siellä Mosambikissa välttämättä ole ihan samanlaista yhteisöverotusta kuin meillä. Ei siellä ole välttämättä samanlaista palkkoihin liittyvää verotusta kuin meillä. On meillä ympäristövahinkovakuutuskin, joka on pakollinen kaikille kaivoksille, mutta se koskee vain ympäristövahinkoja, ja se on sillä lailla vähän ehkä puutteellinen ja toimimaton järjestelmä, mutta semmoinen on olemassa kuitenkin.

Ja se on tosiasia, että meillä on joitakin ongelmia siitä, että on joku kaivos, joka on mennyt konkurssiin, ja sitten on jäänyt veronmaksajille maksettavaksi niitä ennallistamishommia. Sinne tarvitaan korjauksia, mutta nekin pitää tehdä oikeasti oikeilla faktoilla eikä niin, että väittää, että tämä laki jotenkin heikentäisi vaikutuksia ympäristöön. Niin ei tule teemmään tämä laki eikä muutosesitys tähän lakiin. Tämä ei ole dramaattinen missään määrin siltä kannalta. Tämä sujuvoittaa sitä. Kun kysyttiin, miten tämä sujuvoittaa: se sujuvoittaa siten, että ely ja Tukes voivat paremmin koordinoida sitä lupaprosessia yhdessä — ei varmaan nopeuta sitä, mutta se tekee siitä mielekkäämmän ja järkevämmän.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Ja se on selvää, että kunnilla pitää olla aina kaavoituksen kautta veto-oikeus siihen, synnytykö kunnan alueelle kaivos vai ei. Siitä pidämme tiukasti keskustassa kiinni nyt ja tulevaisuudessa. Se on se ”sosiaalinen toimilupa”, että lähiyhteisön eli kunnan asukkaiden hyväksyntä sille hankkeelle pitää aina olla.

21.33 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Nyt valitettava tilanne on se, että tälläkään hetkellä kunnilla ei tuollaista veto-oikeutta ole, [Markus Lohi: On!] se on Kuusamossa nyt nähty. Kun Kuusamo kaavoitti tietyn alueen sellaiseksi, jonne ei uutta kaivos-toimintaa voi tulla, kuten edustaja Parviainen kertoi, niin kaivosyhtiöhän vei sen asian oikeuteen ja voitti. Ja nyt kunta odottaa sitä lupaa, että saako siitä edes valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. [Markus Lohi: Se ei ole lainvoimainen!] Ja tässä nyt sitten ollaan tilanteessa, että ei tiedetä, miten siinä käy.

Mutta, arvoisat edustajat, tietysti olisi hyvä, että tässä keskustelussa olisi edes se tullut selville — myös edustaja Lohelle, joka juuri on poistumassa — että tässä päänäkökohta ei ole se, että ympäristövaikutusten huomioiminen heikentyy, vaan tässä heikentyvät asianosaisten vaikuttamismahdollisuudet siinä vaiheessa, kun noiden ympäristövaikutusten pitäisi olla jo tiedossa.

Ja minä toivoisin, että meillä kestävä kaivostoiminta jatkuu ja kehittyy. Me tarvitsemme kaivannaisia. Mutta minä toivoisin, että tässä ei pyritäisi vain keventämään toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa vaan tässä pyritäisiin varmistumaan siitä, että tuo toiminta täyttää kaikki kestäväyyden kriteerit ja että se sosiaalinen toimintalupa on ja se tavoite siitä, että kaivoslaki ja malminetsintä perustuisivat siihen, että yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla kaivostoimintaa turvataan, että siihen satsattaisiin. Ja siihen nähden minusta tämä esitys ei tuo mitään parannusta, mutta tämä tuo tämmöisen kummallisen nopeutuksen, josta en ole... [Markus Lohi: Ei!] — Tuo nopeutuksen, kun kaivosluvan, malminetsintäluvan tai kullanhuuhdontaluvan jättäessään voi todeta, että näitä lain vaatimia arviointeja ei nyt tarvitsekaan jättää, tuokaa ne myöhemmin. Sillä tavallahan se sitä prosessia nopeuttaa toiminnanharjoittajan näkökulmasta.

Ja edustaja Lohi, jos te olette toista mieltä, niin perehtykää tähän lakiesitykseen. Se lukee siellä.

21.35 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erinomaista keskustelua. Me tuolla Pohjoismaiden neuvostossa olemme samassa keskiryhmässä vihreiden kanssa, ja siellähän me teimme juuri aloitteita näillä samoilla periaatteilla, mitä edustaja Halmeenpää sanoi, haetaan kestävää kaivostoiminnan pohjaa, ja niitä ajetaan koko Pohjoismaihin samalla asenteella. Meillä on tässä aivan sama asenne, että luontoa ei tule pilata ja pitää ottaa huomioon se yhteisö, missä toimitaan — näistä lähtökohdista — ja jälkihoidot pitää hoitaa.

Tähän kysymykseen byrokratian kevennyksestä: Ainakin itse ymmärtäisin näin, että jos se varausalue on aika laaja ja tehdään etsintää siellä ja kun se sitten kohdentuu johonkin paikkaan, niin se yva voidaan tehdä juuri sille kohdennetulle alueelle laadukkaammin, jolloin se keventää sitä. [Hanna Halmeenpää: Niin on nytkin!] Ja toinen asia: esimerkiksi 34 §:n perusteluissa ekassa kappaleessa todetaan, että ei tarvitse toimittaa samoja tietoja eri vaiheissa, kun ne on kerran annettu, joten tämäkin ehkä sitten keventää. Mutta varmaan tullaan kuulemaan valiokunnissa näistäkin asioista ja vastauksia näihin kysymyksiin, mitä teillä on esittää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

21.36 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Oli pakko palata takaisin tähän paikalle, kun kuulin taas väitteen, joka ei pidä paikkaansa, eli että tämä jotenkin heikentäisi alueen ihmisten vaikutusmahdollisuuksia. Ei heikennä ollenkaan, koska tämä ei tee mitään muutosta, tässä ei esitetä mitään muutosta. Tässä vain voi jättää sen hakemuksen, mutta tämä ei edes välttämättä nopeuta sitä prosessia, koska kaikki samat edellytykset, mitä edellytetään nykyisinkin, säilyvät. Itse asiassa asukkaitten asema paranee, koska he saavat tarkempaa ja ajantasaisempaa tietoa siinä yvassa. [Hanna Halmeenpää: Myöhemmässä vaiheessa!] On parempi, että he saavat ajankohtaista ja oikeaa tietoa, ja heille on myös varattava lain mukaan riittävä aika tutustua siihen. Itse edustan sitä kantaa, että kaivoslaissa voitaisiin miettiä tätä yleistä tiedonantomenettelyä tai siihen liittyen yleensäkin varmistaa, että myös kaikki asianosaiset tai he, joita asia erityisesti koskee, varmasti saisivat tiedon. Lehden kautta julkaistu tiedonanto ei välttämättä ole nykypäivänä kaikkia tavoittanut. Tätä pitää parantaa.

Mutta ei kannata väittää, että tämä heikentäisi sitä, koska tällä ei ole mitään merkitystä. Tässä on vain kysymys siitä, että voit jättää hakemuksen, joka luo sinulle etuoikeuden, hie- man nykyistä aikaisemmassa vaiheessa. Mutta itse lupakriteerit ja luvan perusteet eivät muutu yhtään miksikään eivätkä kuulemisetkaan. [Hanna Halmeenpää: Emme ole väittä- neetkään!]

21.38 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt on niin, että tässä tapah- tuu muutos. Minä jotenkin ymmärsin tuosta edustaja Lohen äskeisestä puheenvuorosta, että ikään kuin mikään ei muuttuisi, mutta kyllähän tässä asia muuttuu, ja se muutos on ai- kataulutuksessa.

Mutta keskeisintä tässä on se, että minä haluaisin kuulla, mihin tätä hallituksen esitystä tarvitaan, ja siihen ei tässä keskustelussa tullut yhtäkään vastausta. Se jää sitten valiokun- takäsittelyn varaan.

Puhemies Paula Risikko: Mainio keskustelu on päättynyt.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.